

Utbildningsinspektion i Svanbergaskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Svanbergaskolan	Antal barn/elever/studerande
Grundskola:	315
Förskoleklass:	34

Svanbergaenheten tillhör Norrtälje distrikt 1. Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och årskurs 1-9. Enheten innefattar även skolbarnsomsorg, som dock inte ingår i inspektionen.

Skolans pedagogiska personal och elever arbetar i tre arbetslag, ett för förskoleklass och årskurs 1-2, ett för årskurs 3-6 samt ett för årskurs 7-9. Utbildningen i förskoleklass och årskurs 1-6 bedrivs i totalt nio åldersintegrerade grupper och fördelade enligt följande; tre grupper för förskoleklass och årskurs 1-2, tre för årskurs 3-4 samt tre för årskurs 5-6. Årskurs 7-9 är tvåparallellig (A och B) och utgörs av åldershomogena grupper.

Enligt kommunens egen statistik för 2003 finns 6,9 årsarbetare inom förskoleklassen och 44,6 årsarbetare i grundskolan.

Skolan ligger vid sjön Erken. Huvudbyggnaden är från år 1995 och har flera separata ingångar med egna små täppor. En tillbyggnad för årskurs 7-9, kallad Paviljongen, blev klar år 1998.

Arbete med natur, miljö och kultur utgör skolans profil.

Genomförandet av inspektionen i Svanbergaskolan

Skolverket sände den 17 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Svanbergaskolan har bestått av undervisningsråden Mariette Dennholt och Mats Peterson. Besök i Svanbergaskolan genomfördes den 23 och den 24 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Svanbergaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Svanbergaskolan genomfördes formella intervjuer med barn, elever, elevråd föräldrar, lärare, elevvårdspersonal och rektor. Lektionsbesök och besök i förskoleklass genomfördes. Under besöket fördes också informella samtal med barn, elever och personal.

Nämns inte förskoleklassen specifikt i rapporten gäller beskrivna förhållanden även denna verksamhet.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

I Svanbergaskolans kvalitetsredovisning för 2003 anges att barns och elevers inflytande är ett prioriterat område för skolan och att enheten har som mål att utveckla det elevaktiva arbetssättet. Lärare uppger att skolan arbetar aktivt med ansvarstagande, men att ansvarstagandet varierar hos de äldre eleverna. Inspektionen visar att eleverna i allmänhet är motiverade och tar ansvar för sin utbildning och miljön.

I Svanbergaskolan finns formella samverkansorgan i form av klassråd, elevråd och matråd. Dessa uppges av eleverna fungera på ett bra sätt och de kan ge exempel på frågor där de även haft inflytande. Flertalet elever anser att det är viktigt att kunna påverka och göra sin stämma hörd och att de flesta lärare lyssnar på dem. Det finns dock äldre elever som inte ser vikten av att kunna påverka.

Inspektionen visar att elevernas inflytande över det egna lärandet är förhållandevis stort, men att det varierar på skolan. Eleverna i de yngre åldrarna har generellt sett mindre inflytande än elever i årskurs 7-9. De yngre har vissa möjligheter till inflytande genom att de självständigt kan välja vilka moment de vill arbeta med utifrån sina planeringsböcker, under vissa arbetspass eller i samband med teman. Deras upplevelse är dock att det är läraren som planerar och styr undervisningen. Äldre elever beskriver däremot att de i stor utsträckning ges möjlighet till ansvarstagande och inflytande, men att det dock är beroende av vilken lärare man har.

Trygghet och kunskap är skolans ledstjärnor. I skolans kvalitetsredovisning för 2003 har skolans resultat avseende trygg arbetsmiljö, arbetsro och reda samt respekt för andra människor och den gemensamma miljön skattats som "bra". Resultat grundar sig bland annat på genomförda enkäter med eleverna. Samtliga intervjuade elever uppger att de känner sig trygga och trivs på skolan samt tror även att flertalet andra elever instämmer i detta. Denna positiva bild bekräftas av de föräldrar som inspektörerna träffat.

Observationer och intervjuer visar att många elever har en lust att lära och tycker att det är roligt att gå i skolan. Detta gäller i synnerhet yngre elever. Inspektionen har även visat att elever i allmänhet visar respekt för varandra och för sin miljö samt har ett bra språkbruk. Eleverna uppger att det alltid finns någon vuxen som de med förtroende kan vända sig till vid behov. Enligt samtliga intervjuade grupper tar skolan snabbt itu med uppkomna konflikter eller andra problem och reagerar resolut. Äldre elever ger som ett exempel att skolan reagerat kraftfullt gentemot förekomsten av rasistiska eller nazistiska symboler i skolan. Mobbning och annan kränkande behandling uppges inte vara vanligt förekommande på skolan. Enligt rektor, lärare och elever finns dock några elever som är utsatta, vilket skolan arbetar för att komma tillrätta med.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolans resultat avseende normer och värden i stora delar är bra. De formella samverkansorganen samt elevernas trivsel, trygghet och respekt för varandra är bra. Skolan har även kommit en bra bit på väg mot ett ökat informellt inflytande för eleverna. Ett förbättringsområde är att ytterligare stärka elevernas inflytande över det egna lärandet, framförallt för de yngre eleverna.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Svanbergskolan varierar elevernas kännedom om målen för utbildningen. Intervjuade elever i årskurs 7-9 känner i förhållandevis stor utsträckning till målen, men uppger att det är beroende på lärare och ämne. Flertalet yngre elever saknar dock kännedom om kunskapsmålen, även om några elever nämner att det talas om mål vid utvecklingssamtalen. Lärarna för elever i årskurs 1-6 bekräftar även att de inte helt tydligt informerar vad eleverna skall kunna och varför.

Skolan använder sig av läsutvecklingsscheman (LUS)¹ för alla elever. Elevernas läsutveckling kontrolleras varje termin från förskoleklassen. Detta har gjort att man fokuserat på läsningen, vilket har lett till förbättrade resultat. Enligt kommunens egen statistik har 80,6 procent av eleverna i årskurs 3 och 93,2 procent i årskurs 7 uppnått kravnivån.

Skolans sammanställning av de nationella ämnesprovns resultat 2003 för årskurs 5 visar att av pojkarna uppnådde 42 procent målen i svenska, 75 procent i matematik och 50 procent i engelska. Resultatet för flickorna i dessa ämnen visar 58 procent i svenska och matematik samt 83 procent i engelska.

¹ LUS är ett kvalitativt bedömningsinstrument där individens läsförmåga relateras till en utvecklingspsykologisk beskrivning av läsutvecklingen och används från förskoleklassen upp till årskurs 9.

Av resultaten i nationella ämnesproven för samtliga elever i årskurs 9 för 2003 framgår enligt rektor att 90 procent av eleverna uppnådde målen i svenska samt 93 procent i matematik och engelska.

Skolan har analyserat resultaten av de nationella proven och vidtagit åtgärder för att ge berörda elever bättre förutsättningar att nå målen. De elever som är i behov av särskilt stöd erhåller detta och åtgärdsprogram upprättas.

När det gäller slutbetyg för elever i årskurs 9 år 2003 är andelen behöriga till nationella gymnasieprogram 88,6 procent. Det genomsnittliga meritvärdet är 205,3 och ligger nära rikets 205,4.

Enligt Skolverkets beräkningsmodell SALSA² var andelen elever i årskurs 9 som uppnått målen för utbildningen i alla ämnen år 2003 drygt 61 procent. Rikssnittet är 75 procent. Skolans resultat är enligt SALSA sämre än det förväntade med hänsyn till elevsammansättningen och resultatet har försämrats jämfört med året innan. Enligt rektor saknar skolan kännedom om resultatet i SALSA, varför detta inte har analyserats. Kommunen begär in resultatet av nationella prov och slutbetyg, men ger dock inte feedback eller analys på varför resultatet ser ut som det gör.

Kunskaperna om elevernas resultat i finns samlade i elevernas individuella utvecklingsplaner och presenteras i samband med utvecklingssamtal för elever och föräldrar. Utvecklingsplanerna är under fortsatt utveckling på skolan. Såväl föräldrar som elever upplever att eleverna på skolan lär sig mycket och föräldrarna är nöjda med elevernas kunskapsresultat. Föräldrarna uppger dock att de inte känner till målen för utbildningen, även om några uttrycker att samtalen handlar om olika nivåer eller mål.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverket utbildningsinspektörer att resultatet avseende kunskaper i vissa delar är bra. Detta gäller resultaten av nationella proven för elever i årskurs 9 och arbetet med att dokumentera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

Ett förbättringsområde är att analysera elevernas kunskapsresultat i alla ämnen samt analysera varför 40 procent av eleverna inte når målen i årskurs 9. Resultaten avseende ämnesproven för elever i årskurs 5 indikerar även att särskilda insatser kan behöva göras tidigare för att ge fler elever bättre förutsättningar att nå målen. Inspektörerna bedömer att det på skolan finns rutiner och ett strukturerat arbete avseende elever i behov av särskilt stöd, vilket torde ge goda förutsättningar för ökad måluppfyllelse.

När det gäller elevernas kunskaper om målen för utbildningen visar inspektionen att det finns ett förbättringsområde både avseende att öka samtliga elevers kunskaper om målen och samordna arbetet på skolan kring detta.

² För att få en mer nyanserad bild av skolors betygsresultat än enbart genom att tillhandahålla de faktiska betygsresultaten som skolor uppnår, har Skolverket utvecklat Skolverkets Arbetsverktyg för Lokala SambandsAnalyser - Salsa. Verktöget jämför i en statistisk modell kommuners och skolors faktiska betygsresultat avseende "andel elever som uppnått målen" respektive "genomsnittligt meritvärde" med ett modellberäknat värde. I denna beräkning tas hänsyn till bakgrundsfaktorer som föräldrars utbildningsnivå, andel elever med utländsk bakgrund och fördelning pojkar/flickor i kommuner och skolor.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Svanbergaskolan har man två elevråd, ett för elever i förskoleklass och årskurs 1-6 samt ett för elever i årskurs 7-9. Klassråd hålls även regelbundet. Arbetsmiljöfrågor behandlas genom elevskyddsombud som medverkar vid skyddsronder. Elever finns även representerade i matråd och skolans enhetsråd.

Inspektionen har visat att en del elever, i synnerhet de yngre, anser att undervisningen lärarstyrd och att deras möjligheter att påverka undervisningens innehåll inte är så stora. Andra elever, främst de äldre, tycker att möjligheterna att påverka undervisningen är ganska stora, vilket inspektörerna ser positivt på. Bedömningen är att det ser olika ut på skolan och är lärarberoende, varför diskussionerna bör intensifieras och omfatta hela skolan.

Forum för samverkan mellan hem och skola finns genom enhetsrådet som utgörs av rektor samt representanter för elever, föräldrar och personal. Protokoll från enhetsrådet delges hemmen tillsammans med skolans informationsblad "Dandy". Övrig samverkan sker genom föräldramöten och utvecklingssamtal. Enligt intervjuade föräldrar fungerar samverkan numera bra även om samverkan kring normer och värden inte sker. Enligt föräldrarna känner de sig alltid välkomna till skolan och blir väl bemötta i kontakterna.

Värdegrundsarbetet är ett prioriterat område på skolan. Vid intervjuer med rektor och personal framkommer att värdegrundsdiskussioner dagligen sker med eleverna. Samtal om etik och moral förs på olika sätt i skolan. I förskoleklassen och årskurs 1-6 bedrivs arbete om tolerans och förståelse gentemot varandra och andra genom samtal eller inom ramen för teman. En "tjejgrupp" har bildats för elever i årskurs 9. Äldre elever uppger att samtal inte förekommer regelbundet som när de var yngre. Några säger även att detta har upphört helt. Inspektionen har visat att det är upp till de enskilda lärarna på vilket sätt och i vilken omfattning värdegrundssamtal genomförs. I vissa klasser hålls samtal med viss regelbundenhet, i andra klasser mer vid behov om något inträffat. Enligt flera lärare förs inte diskussioner gemensamt om detta i personalgruppen, men behov härom finns.

Gemensamma trivselregler och klassvisa regler finns. Eleverna upplever att de har medverkat i framtagandet av trivselregler i klassrummet. I enhetsrådet har även gemensamma förväntans- och förhållningsregler nyligen arbetats fram.

Skolan har en plan som kallas Amorplanen och står för "antimobbning och relationsplan". Planen innehåller bland annat en definition av mobbning och behandlar även annan kränkande behandling såväl elever emellan som mellan

vuxen och elev. Vidare beskrivs skolans förebyggande och åtgärdande arbete mot kränkande behandling samt i vilket skede föräldrar kontaktas. Handlingsplanen som utarbetats i personalgruppen finns tillgänglig på skolans hemsida och skickas hem till föräldrar. I arbetet mot kränkande behandling har skolan en grupp som kallas Amorbågen och utgörs av fyra lärare. Gruppen kopplas in i händelse av konflikter eller kränkningar. Arbetet dokumenteras och följs upp.

I Amorplanen anges att kontrakt upprättas i skolans arbete mot kränkande behandling och skolan använder sig även av detta i viss utsträckning. Inspektörerna framhåller att dokumentation och åtgärdsprogram är bra hjälpmedel, men får däremot påpeka att JO i beslut, 1999/2000:J01 dnr 4639-1997, uttalat att kontraktsform inte kan godtas avseende underåriga elever eftersom deras beroendeställning i förhållande till skolan är hinder för "kontraktet". Härav följer att kontraktsformen inte ens är lämplig när vårdnadshavaren biträder det s.k. kontraktet.

Samtliga intervjugrupper uppger att skolan reagerar snabbt då situationer uppstår. Intervjuade äldre elever och föräldrar känner till handlingsprogrammet och gruppen. Ett flertal yngre elever känner dock inte till planen och inte heller vilka lärare som ingår i gruppen. Beträffande Amorgruppen framförde äldre elever synpunkter om att både kvinnliga och manliga lärare borde ingå i denna.

Skolhälsovård finns i form av skolsköterska och tillgång till skolläkare. Skolsköterskan håller även "Må bra-samtal" med eleverna. Eleverna i årskurs 5-6 har s.k. hälsotimmar med läraren i idrott och hälsa, vilket omfattar bland annat kost, kroppen, massage, droger, relationer och kamratskap. Detta är något som skall utvecklas vidare till att omfatta samtliga elever. Enligt rektor finns även tankar om att arbetet ska utmynna i en hälsoprofil på skolan.

Sammanfattningsvis bedömer Skolverkets utbildningsinspektörer att skolans arbete inom området arbetsmiljö och delaktighet är förhållandevis bra. Skolan bedriver ett aktivt värdegrundsarbete som dock kan samordnas och stärkas. Arbetet mot kränkande behandling enligt Amorplanen är bra och inspektörerna ser positivt på att programmet även omfattar kränkningar mellan vuxen och elev. Förbättringsområden för skolan är att diskutera och samordna arbetet mot kränkande behandling samt elevinflytande i undervisningen. Amorplanen och Amorgruppen bör även göras kända för alla elever på skolan.

Inspektörerna vill lyfta fram det hälsofrämjande arbetet som är under utveckling på skolan.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Svanbergskolan finns tre arbetslag. Pedagogiska diskussioner sker både inom och mellan arbetslagen. Skolan arbetar utifrån ”den röda tråden” med ett perspektiv från förskoleklass till årskurs 9. Vid lärarintervjuer framgår att detta drivs tydligare av nuvarande rektor.

Lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna finns för respektive ämne, med undantag för teknik. Diskussioner om kursplanerna och bedömningar av kunskapsresultaten förs dock inte på en övergripande skolenivå. Detta sker främst lärare emellan och ibland inom arbetslagen, exempelvis i samband med ämnesövergripande arbeten för årskurs 1-6. Mellan lärare i årskurs 7-9 förs dock gemensamma diskussioner om bedömning och betygssättning. Kommunen anordnar även ämnesvisa konferenser för betygsättande skolor i syfte att säkerställa rättvisa och likvärdiga betyg.

Skolan har olika sätt att presentera målen för utbildningen. I årskurs 7-9 finns kunskapsmål i viss utsträckning uppsatta i klassrummen. Målen delges dock främst i samband med nya arbetsområden, varvid elev och lärare tillsammans går igenom detta utifrån ett måldokument. Betygskriterier bifogas i förekommande fall. Intervjuade elever är positiva och anser att målen tydliggörs i de ämnen som detta görs. Inspektionen visar dock att det kan variera mellan lärare och ämnen hur pass mycket eleverna får kännedom om målen för utbildningen i förväg. Enligt lärare för de yngre eleverna tydliggörs målen inte i samma utsträckning. Elevers och föräldrars kännedom om målen är generellt något som skolan behöver arbeta vidare med, vilket ovan beskrivits under rubriken Kunskaper.

Den pedagogiska verksamheten och undervisningen bedrivs på olika sätt i skolan. Arbetsformerna utformas inom respektive arbetslag. Flertalet elever anser att skolan är bra och tycker att de lär sig mycket.

Verksamheten för barnen i förskoleklass utformas utifrån personalens kunskap om de enskilda barnen och deras behov. I utbildningen används utemiljön i stor omfattning.

Inspektionen visar att eleverna i allmänhet erbjuds ett flexibelt arbetssätt och att undervisningen främjar lärandet. Eleverna får arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra i olika konstellationer. I ämnena matematik och engelska är eleverna indelade i olika grupper utifrån förmåga och intresse. Skolan ar-

betar med ämnesövergripande teman både i förskoleklassen och i grundskolan. Gemensamma teman på skolan förekommer dock mycket sällan.

Inspektionen visar att lärarna utvärderar undervisningen på olika sätt och att elevernas delaktighet ser olika ut. Samtliga intervjuade elever uppger att de deltar i utvärdering av undervisningen på något sätt. För yngre eleverna sker det främst skriftligen utifrån den egna planeringen eller i samband med teman. Äldre eleverna utvärderar muntligen eller skriftligen, men när och hur beror på läraren. Diskussion om detta inte förs inte inom eller mellan arbetslagen i någon större utsträckning.

Arbete med natur, miljö och kultur utgör skolans profil. Närliggande skog och natur används i stor utsträckning i undervisningen bland annat inom ramen för teman. Ett gemensamt miljöarbete bedrivs på skolan exempelvis genom elevernas deltagande i miljöjourgrupper, miljödagrar och studiebesök.

Tydliga rutiner för hur skolan identifierar vilka elever som är i behov av särskilt stöd finns för förskoleklass till årskurs 6. Vid personalintervjuer framgår att berörda elever är identifierade och erhåller stöd. Rutinerna kan dock utvecklas vidare avseende de äldre eleverna, då viss osäkerhet råder huruvida alla elever är identifierade. Inspektionen har dock inte visat annat än att elever i behov av särskilt stöd erhåller detta. Elevvårdsfrågor diskuteras varje vecka i arbetslagen. Speciallärare finns och ingår i skolans elevvårdsteam tillsammans med rektor och skolsköterskan. Speciallärarna arbetar även på olika sätt med elever i behov av särskilt stöd. Exempel på andra insatser är undervisning i mindre grupp, enskilt med speciallärare, efter skoltid i NO, anpassat studiematerial, resursassistenter och datoranvändning. Åtgärdsprogram upprättas för berörda elever utifrån den kommungemensamma mallen. Enligt intervjuer med personal och rektor har skolan väl fungerande kontakter med distriktets resursteam i arbetet med elever i behov av särskilt stöd.

Skolan har några elever i årskurs 7-9 med förvärvade hjärnskador som har undervisning i flera ämnen tillsammans med sina respektive klasser, exempelvis i engelska, bild, slöjd samt idrott och hälsa. En del av undervisningen sker i mindre grupp.

Alla elever i skolan har individuella utvecklingsplaner innehållande kunskapsmål och social utveckling i syfte att stärka individualiseringen i undervisningen. Skolan påbörjade arbetet med att ta fram planerna under höstterminen 2003 och avser att utveckla detta vidare för att de skall bli enhetligare på skolan.

Vid utvecklingssamtal diskuteras elevernas resultat och utveckling i samtliga ämnen, både avseende kunskaper och socialt. Samtalen förbereds genom frågeformulär som delges elever och föräldrar. Intervjuade föräldrar och elever är mycket nöjda med utvecklingssamtalen. Föräldrarna ger uttryck för en stor tillit till lärarna.

Sammanfattningsvis bedöms den pedagogiska verksamheten och undervisningen som bra. Det gäller exempelvis de varierade arbetssätten, individualiseringen i undervisningen, läs- och skrivsatsningen, dokumentationen av elevernas kunskapsutveckling och utvecklingssamtalen.

Förbättringsområden är dock att samordna arbetet på skolan med att tydliggöra målen för utbildningen för elever och föräldrar, samordna bedömningarna av elevernas kunskapsutveckling samt elevernas delaktighet i utvärderingen av lärandet.

Skolan bör även se över rutinerna kring identifiering av elever i behov av särskilt stöd i årskurs 7-9.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskildas rättsäkerhet.

Svanbergaskolans rektor tillträdde tjänsten inför höstterminen 2003 och är den sjätte rektorn på skolan under en åttaårsperiod. Hon är inom kort klar med den statliga rektorsutbildningen.

Som administrativt stöd i arbetet har rektor en kanslist på skolan 20 timmar per vecka. Rektor deltar regelbundet i ledningsmöten med distriktschefen samt andra rektorer inom distriktet och i kommunen. Mötena rör främst budget- och informationsfrågor. Pedagogiska diskussioner förs inte särskilt ofta vid dessa möten enligt rektor. Rektor uppger att hon har bra stöd hos och god kontakt med distriktschefen. När det gäller kommunens styrning och ledning är rektors uppfattning dock att denna är förhållandevis otydlig.

Rektor fattar beslut i alla ärenden där delegation föreligger. Det är dock osäkert om samtliga beslut återrapporteras vidare till ansvarig politisk nämnd. Detta har dock inte heller efterfrågats.

I skolan finns en utvecklingsgrupp med representation från samtliga arbetslag. Gruppen fungerar som en länk mellan rektor och arbetslagen. Regelbundna möten hålls inom och mellan arbetslagen. Rektor träffar respektive arbetslag en gång per månad och samtliga lärare några gånger per termin.

Flertalet intervjuade föräldrar uppfattar rektor som en stark ledare som tar itu med saker och står på sig i olika frågor. Äldre eleverna uppger att rektor syns i skolan och hon emellanåt håller storsamlingar med eleverna i årskurs 7-9.

Rektor själv anser sig förtrogen med skolans verksamheter, särskilt vad gäller elevvården och årskurs 7-9 som hon ägnat stor del av sin tid åt sedan tillträdet. Intervjuade lärare anser att rektor är väl förtrogen med verksamheterna, framförallt med årskurs 7-9. De anser även att rektor tar det formellt övergripande ansvaret och är en bra pedagogisk ledare. Lärarna har en stor frihet när det gäller utformningen av den pedagogiska verksamheten. De anser dock att rektor har en tydlig viljeriktning och uppfattar henne som en drivande kraft i utvecklingsarbetet på skolan. Rektor och lärarna är ense om att samsynen och samver-

kan mellan arbetslagen är något som behöver utvecklas vidare för att skapa en sammanhållen verksamhet från förskoleklass till årskurs 9.

Skolans arbetsplan är ett måldokument med tydlig koppling till nationella och kommunala styrande dokument och anger hur man avser att arbeta för att nå målen. Den är framtagen tillsammans med personalen och revideras årligen. Även föräldrar har fått lämna synpunkter genom enhetsrådet och den finns tillgänglig på skolans hemsida.

På skolan bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete genom uppföljningar och utvärderingar av verksamheterna. Skolans kvalitetsredovisning, som rektor fick kort tid på sig att sammanställa utifrån den kommungemensamma mallen, innehåller en beskrivning av resultat, analys och åtgärder. Personalens delaktighet består i att den bygger på skolans dokumentation där personal varit delaktiga. Självskattningarna bygger på skolans uppföljningar och utvärderingar. Personalen har i efterhand fått del av redovisningen och diskussioner har förts. Intervjuade föräldrar och elever känner dock inte till kvalitetsredovisningen. Rektorerna inom distriktet har fått opponera på varandras kvalitetsredovisningar, dock främst avseende formen och inte innehållet. Rektorn har dock inte fått någon återkoppling från förvaltningen.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolans arbete med styrning, ledning och kvalitetsarbete är bra i vissa delar, mycket bra i andra. Rektorns förtroenhet med verksamheten i årskurs 7-9 är mycket bra, men kan ytterligare stärkas för övriga delar av verksamheterna. Den pedagogiska ledningen är bra. Förbättringsområden är dock att ytterligare stärka samordningen mellan arbetslagen, till exempel avseende elevinflytande, tydliggörande av målen för utbildningen, utvärdering av undervisning och rutinerna för återrapportering av delegationsbeslut till nämnden. Det systematiska utvecklingsarbetet kan även ytterligare stärkas genom kvalitetsredovisningen som redskap. I detta arbete bör personal, elever och föräldrar göras delaktiga.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Svanbergaskolan erbjuds eleverna som språkval spanska, franska och tyska. Det ges även möjlighet till undervisning i engelska eller svenska.

Enligt rektor är ett fåtal elever berättigade till modersmålsundervisning, vilket erbjuds. En elev har dock valt att avstå. Svenska som andraspråk erbjuds och en

elev får undervisning i ämnet. Inspektörernas bedömning är dock att skolans rutiner kring information om modersmålsundervisning, svenska som andraspråk och studiehandledning på modersmålet kan utvecklas och tydliggöras.

Eleverna erbjuds inte elevens val, som syftar till att fördjupa och bredda kunskaper i ett eller flera ämnen. På skolan förs dock diskussioner om att erbjuda detta till höstterminen 2004.

Enligt rektor har skolan ett fåtal funktionshindrade elever som erbjuds ett bra stöd och har möjlighet att studera på samma villkor som övriga elever.

Intervjuade föräldrar anser att skolan ger bra information om verksamheterna. Informationen ges på olika sätt, exempelvis genom föräldramöten, utvecklingssamtal, skolans hemsida, skoltidningen och skolfoldern.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolan ger bra tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning. Det är dock inte acceptabelt att elevens val inte erbjuds, vilket måste åtgärdas.

Rutinerna kring information om modersmålsundervisning, svenska som andraspråk och studiehandledning på modersmålet kan utvecklas och tydliggöras.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Svanbergaskolan har enligt kvalitetsredovisningen en förhållandevis låg personalomsättning. Rörligheten har främst berört årskurserna 7-9. Flertalet lärare har en utbildning avsedd för den undervisning som i huvudsak bedrivs. Enligt skolans kvalitetsredovisning saknar fyra lärare pedagogisk utbildning. Skolan arbetar aktivt med rekrytering.

Vid intervjuer har framkommit att föräldrarna och så gott som alla elever är nöjda med lärarna. Föräldrarna uttrycker en stor tillit till lärarna.

Enligt synpunkter från lärarna vid arbetet med Växtkraft Mål 3 under år 2003 fick de tidigare för lite kompetensutveckling. Kompetensutvecklingen kommer i fortsättningen att bygga på vad de gemensamt arbetat fram inom ramen för detta arbete. Skolans skriftliga kompetensutvecklingsplan består av tre delar; övergripande, arbetslagsnivå och individuellt.

Inspektionen har visat att läromedel och annat pedagogiskt material är bra och anpassat till de krav en tidsenlig utbildning kräver. Skolan har ett eget bibliotek.

Skolans elever har tillgång till datorer som används i undervisningen. Den kommunala datorsupporten fungerar dock inte på ett tillfredsställande sätt. På skolan finns dock två lärare med visst ansvar för datorsupport vilket möjliggör en bra användning.

Skolan har en mycket bra utomhusmiljö och som utnyttjas i undervisningen. Lokaler är generellt i bra skick och ändamålsenliga, men det finns stora kontraster. Förskoleklassen och årskurs 1-6 har ljusa och trivsamt inredda lokaler för olika aktiviteter. Barnens och elevernas alster dekorerar väggar i klassrum och korridor. Eleverna i årskurs 7-9 har sina undervisningslokaler i moduler i den s.k. Paviljongen. Dessa lokaler är betydligt mindre trivsamma med kala korridorer och klassrum. Eleverna i årskurs 7-9 anser att lokalerna är trista och att det även inte finns så mycket för dem att göra på raster. Deras uppehållsrum är heller inte särskilt inbjudande att vistas i, vilket inspektörerna även noterat.

Sammanfattningsvis visar inspektionen att skolans resurser till övervägande del är bra. Ett förbättringsområde är dock att fortsätta ansträngningarna med att rekrytera personal som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Den kommunala datorsupporten bör även förbättras och skolan bör se över lokalerna för de äldre eleverna.

Sammanfattande bedömning

I Svanbergaskolan bedrivs ett bra arbete för att främja elevernas demokratiska fostran och lärande. Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Detta gäller exempelvis den trygga arbetsmiljön för barn och elever, läs- och skrivsatsningen, individualiseringen i undervisningen och de varierade arbetssätten för eleverna samt rektors förtrogenhet med verksamheten i årskurs 7-9 och pedagogiska ledning. Vidare finns väl fungerande rutinerna i arbetet med att identifiera elever i behov av särskilt stöd till och med årskurs 6.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- elevernas inflytande över sitt eget lärande,
- elevernas kunskap om målen för utbildningen,
- uppföljning och analys av elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen,
- värdegrundsarbetet samt arbetet mot kränkande behandling,
- elevernas delaktighet i utvärderingen av det egna lärandet,
- arbetet med bedömningen av elevernas kunskapsutveckling,
- rutinerna kring identifiering av elever i behov av särskilt stöd i årskurs 7-9,
- samordningen mellan arbetslagen,
- rutinerna för återrapportering av delegationsbeslut,
- utvecklingen av arbetet med kvalitetsredovisningen,
- informationen avseende modersmålsundervisning, svenska som andraspråk och studiehandledning på modersmålet,
- rekrytering av personal samt
- datorsupporten och skolans lokaler för årskurs 7-9.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Elevens val erbjuds inte på skolan (2 kap. 19 § grundskoleförordningen).

Datum	Ort
2004-09-28	Stockholm

Mariette Dennholt

Mats Peterson